

Humanitär verksamhet eller organiserad brottslighet? – Ordnande av olaglig inresa i Finland

Universitetslektor Minna Kimpimäki¹

Abstract

*When the arrangement of illegal migration was first criminalized in Finland in 1993, neither illegal migration nor its arrangement were considered problems in practice. However, legislation has since proven necessary. The nature and extent of the cases up to now vary tremendously, as do the motives behind them. Some instances concern a single person being brought into Finland while others involve elaborate arrangements orchestrated by international criminal organizations. According to the Finnish Criminal Code, an act is not considered an arrangement of illegal migration if the person brought into Finland is truly in need of international protection and the person arranging the immigrant's illegal entry is acting with humanitarian motives or has familial ties to the immigrant. Situations where the person organizing illegal migration does so for profit or acts as part of an organized criminal group are not considered acceptable. The arrangement of illegal migration can therefore sometimes be considered a ruthless abuse of persons in need and at other times be seen as humanitarian activity to help people seeking safety and a better future.**

1. Olaglig migration som fenomen

Olaglig inresa och ordnande av olaglig inresa är aktuella frågor i Europa liksom i resten av världen. Framför allt har de migrantkriser som krävt dödsoffer i Medelhavet och Sydostasien bidragit till att olaglig inresa och ordnande av olaglig inresa har blivit en aktuell nyhet och ett problem som inget land kan blunda för. Därtill har migration blivit en central politisk fråga i Europa, då den invandrarfientliga linjen ökat sitt stöd runtom i Europa. Lösningar på Europas migrantproblem har sökts i såväl bevakning av havsområden som i förflyttning av asylsökande från en europeisk stat till en annan. Stater strävar även efter att finna nationella lösningar på problemet. Flera stater planerar t.ex. att bygga stängsel vid

* Title in English: *Humanitarian activity or organized crime? The arrangement of illegal migration in Finland.*

sina gränser i syfte att reglera flyktingars inresa i landet. Ett sätt att bekämpa olaglig inresa är även att kriminalisera ordnande av olaglig inresa och att ingripa effektivt mot dylik brottslighet.

Invandrardebatten har varit aktiv även i Finland, fastän Finland inte är ett särledes betydande destinations- eller transitland för migrantströmmarna. Till exempel år 2009 sökte 3 651 personer asyl i Finland och under samma år fick myndigheterna kännedom om 2 933² utlänningar som påträffats i Finland utan erforderat uppehållstillstånd. Trots en stark tillväxt i antalet asylsökande också i Finland och rentav en mångdubbling av antalet år 2015, ligger Finland fortsättningsvis långt efter till exempel antalet sökande i Sverige. År 2014 sökte 81 301 personer asyl i Sverige. Tills nyligen har enbart en mycket liten del av de hundratusentals asylsökande som kommit till Europa hamnat i Finland.³ Som ett avsides beläget land med en liten invandrapopulation är Finland inte någon särledes attraktiv destination för olaglig inresa. Polisstyrelsen har i sin rapport uppskattat att Finlands attraktionskraft som destination för olaglig inresa även minskas av effektiviteten i övervakningen av utlänningar, i asylprocessen och i verkställningen av beslut om avlägsnande från landet.⁴ Det oroliga läget i Irak, Syrien, Somalia och Afghanistan syns dock som en stark tillväxt i antalet asylsökande även i Finland.

På grund av geografi och orsaker relaterade till trafikförbindelser är de centrala rutterna för olaglig inresa till Finland flygförbindelser till Helsingfors-Vanda flygplats, båtförbindelser från Sverige och Estland till Finland samt passering av landsgränsen mellan Finland och Ryssland. Under de senaste månaderna har också den nordliga landsgränsen mellan Finland och Sverige blivit en betydande inreserutt i landet för asylsökande. I många fall är Finland ett transitland för personer som avser åka till annat håll i Europa. I sin mest typiska form anknyter fall av ordnande av olaglig inresa till situationer där en person, som reser med falska, förfälskade⁵ eller till annan person tillhörande handlingar, anländer till Finland med ett reguljärflyg, antingen i syfte att stanna i Finland eller att från Finland fortsätta till andra destinationer. Det uppskattas till exempel att de direkta flygförbindelserna från Turkiet och Fjärran Östern till Finland utgör en särskild risk för olaglig inresa. Myndigheterna uppskattar att den mest allmänna rutten för olaglig inresa riktad mot Finland inom Schengen-området är färjeförbindelsen från Sverige till Finland.⁶ Under de senaste månaderna har emellertid överskridande av den norra landsgränsen varit en mera betydande rutt än färjeförbindelsen, eftersom bruket av färjerutten inte är möjlig utan att de resande asylsökandena innehar resedokument. Olaglig inresa från Ryssland till Finland sker exempelvis genom användning av falska, förfälskade eller till annan person tillhörande resedokument, genom att gömma sig i fordon eller genom att gränsen passeras utan-

för de officiella gränsövergångsställena. Det uppskattas att den synnerligen effektiva gränsbevakningen dämpar olaglig inresa riktad mot Finland från Ryssland.⁷

De s.k. tredjelandsmedborgare som i Finland år 2014 funnits vistas olagligt i landet har till sitt medborgarskap oftast varit irakier, somalier, ryssar, afghaner och iranier.⁸

2. Ordnande av olaglig inresa i Finlands strafflag

Ordnande av olaglig inresa kriminaliserades i Finland år 1993. Kriminaliseringen motiverades då främst med den utveckling som skett på det internationella planet samt med den diskussion som förts om ämnet i europeiska sammanhang.⁹ Även nationell utveckling fanns dock i bakgrunden till lagändringen. Mängden invandrare i Finland började växa i början av 1990-talet. Antalet invandrare som anlände lagligt eller olagligt till Finland var fortfarande synnerligen lågt, men den ändring som skett var trots allt märkbar med beaktande av att migrationen som riktats mot Finland under årtiondena innan början av 1990-talet i praktiken hade varit obefintlig.¹⁰

Bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa har sedermera visat sig vara nödvändig. Under de senaste åren har antalet domar som gällt ordnande av olaglig inresa eller grovt ordnande av olaglig inresa rört sig mellan 27 och 45. Till exempel år 2013 avkunnades 31 domar om ordnande av olaglig inresa och 10 domar om grovt ordnande av olaglig inresa i finska underrätter.¹¹ Målen som gäller ordnande av olaglig inresa varierar stort till sin omfattning. I flera fall har det varit fråga om ett enskilt fall av smuggling av en person medan det i andra fall har varit fråga om flera smugglingstillfällen och upp till tiotals personer som smugglats. Till exempel i ett synnerligen omfattande mål som handlagts av Helsingfors tingsrätt och Helsingfors hovrätt hade 82 personer smugglats till Finland vid 30 olika tillfällen.¹²

Bestämmelsen som kriminaliserade ordnande av olaglig inresa fanns ursprungligen i 64 b § i utlänningslagen, varifrån den flyttades till 17 kapitlet om brott mot allmän ordning i strafflagen i samband med lagändringen som gjordes 1998. Ursprungligen straffbelade bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa införande av en person i Finland medveten om att denna inte hade de dokument som krävdes för inresa samt försök till dylik olovlig införsel. Det var även straffbart att ordna eller förmedla transport för sådan persons ankomst i Finland och att överlåta en felaktig eller förfalskad resehandling för att användas i samband med inresa. Bestämmelsen blev tillämplig i fall där gärningen begicks i syfte att skaffa sig eller någon annan ekonomisk vinning. Åtal behövde inte väckas om gärningen med beaktande av omständigheterna som lett till brottet och gärningsmannens

skuld skulle anses ursäktlig. Då ursäktligheten bedömdes skulle gärningsmannens bevekelsegrunder samt sådana förhållanden som påverkade säkerheten i den införda personens hemland eller i det land där denne stadigvarande bodde beaktas.

Bestämmelsen visade sig sedermera vara alltför snäv och mångtydig i flera avseenden och den har även ändrats vid flera tillfällen. Samtidigt som bestämmelsen flyttades till 17 kapitlet i strafflagen avstod man från förutsättningen att verksamheten som bestämmelsen avsåg måste ske i syfte att skaffa ekonomisk vinning. I bakgrunden till ändringen fanns Schengenkonventionen¹³ som förpliktar stater att införa påföljder mot de transportörer som befordrar utländska passagerare som reser utan vederbörliga dokument. Denna konventionsförpliktelse har inte enbart begränsats till gärningar som begåtts i syfte att skaffa ekonomisk vinning, varför bestämmelsen i strafflagen i detta avseende utvidgades.¹⁴ I samband med samma lagändring utvidgades gärningsformen av ordnande av olaglig inresa gällande överlåtelse av resedokument till att, förutom felaktiga och förfalskade handlingar, även gälla överlåtelse till annan person av en i sig riktig handling.

Ursprungligen var avsikten således att bestämmelsen gällande ordnande av olaglig inresa skulle omfatta också det i Schengenkonventionen förutsatta ansvaret som berörde transportörer. Konventionen förutsätter att stater inför påföljder mot transportörer som befordrar utlänningar som reser utan vederbörliga resedokument. I praktiken tillämpades bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa inte på situationer som rörde transportörers försummelser att kontrollera att personer som fördes till Finland hade med sig vederbörliga resedokument. För sådana situationer föreskrevs separata bestämmelser om transportörers kontrollskyldighet, om påförande av administrativa påföljdsavgifter vid försummelser och om återtransportsskyldighet av person som nekas inresa (11 kap. i utlänningslagen). På transportörers uppsåtliga brottsliga verksamhet tillämpas däremot straffrättsliga bestämmelser.¹⁵

I samband med den lagändring som gjordes år 2004 utvidgades bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa till att gälla förutom införande av personer olagligt i Finland, även transiteringssituationer, det vill säga situationer där syftet är att olovligen transportera en person genom Finland till något annat land. Europeiska unionens direktiv om hjälp till olaglig inresa¹⁶ förutsatte också att transiteringssituationer straffbeläggs, varför strafflagens bestämmelse klargjordes i detta avseende. Tidigare hade det varit oklart ifall bestämmelsen även omfattade transiteringssituationer.¹⁷ Bestämmelsen är dock även efter utvidgningen såtillvida begränsad att den enbart gäller införande i Finland och transiteringssituationer, men däremot inte situationer där en utlänning som vistas i Finland hjälps med att förflytta sig från Finland till något annat land, om det inte ursprungligen funnits nå-

got transiteringssyfte i bakgrunden. Högsta domstolen har tagit ställning till denna fråga i målet HD 2012:24, där det var fråga om att svarandena hade försökt föra två utlänningar som olagligen rest in i Finland till Sverige, fastän dessa saknade de dokument som krävdes för inresa. Högsta domstolen konstaterade i sin dom att det i målet inte hade visats att svarandena hade deltagit i att ordna den olagliga inresan med hjälp av vilken de smugglade personerna i fråga tidigare förts in i Finland. Åtalen om ordnande av olaglig inresa som väckts mot svarandena förkastades, eftersom det i målet inte hade visats att de varit medvetna om att personerna i fråga förts in i Finland i syfte att resa genom Finland till ett annat land.

Vad beträffar tillämpningen av bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa så visade det sig även i praktiken vara problematiskt att bestämmelsen ursprungligen enbart omfattade falska och förfälskade handlingar samt till annan person utfärdade handlingar, men däremot inte handlingar som erhållits genom att oriktiga uppgifter angetts. Bestämmelsen var i detta hänseende snävare än de internationella förebilderna. Definitionen som upptagits i artikel 3 i Palermokonventionens tilläggsprotokoll¹⁸ som förbjuder smuggling av migranter omfattar nämligen förutom olovligen tillverkade eller ändrade dokument och dokument som används av annan än den lagliga ägaren även sådana dokument som utfärdats eller erhållits olagligen, t.ex. genom att oriktiga uppgifter angetts, genom bestickning eller tvång. Bestämmelsen i strafflagen om ordnande av olaglig inresa omfattade således inte, till skillnad från tilläggsprotokollet, situationer där dokumentet som använts vid inresa hade erhållits på felaktiga grunder. I samband med lagändringen år 2004 fästes det uppmärksamhet på denna skiljaktighet, men det föreslogs trots allt inte att bestämmelsens omfattning till denna del skulle utvidgas. I lagens förarbeten utgick man ifrån att situationer som inte föll in under bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa kunde bedömas som till exempel lämnande av oriktiga personuppgifter, ingivande av osant intyg till myndighet, givande av muta, olaga tvång, medverkan i ordnande av olaglig inresa eller deltagande i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet.¹⁹

Till en början var rättspraxis inte alldeles klar beträffande frågan om huruvida ordnande av olaglig inresa även kunde innefatta situationer där resedokument erhållna på felaktiga grunder använts i samband med inresan. Sedermera har högsta domstolens avgörande HD 2010:6 ändå fastställt att införande av utlänning som beviljats visum till Finland inte uppfyllde rekvisiten för ordnande av olaglig inresa, fastän oriktiga uppgifter om resans syfte hade angetts i visumansökan. I förevarande fall hade tre under 18-åriga medborgare i Ryska federationen skaffat sig visum från Finlands ambassad för att delta på ett skidläger i Saariselkä i

finska Lappland, men i själva verket var avsikten att ungdomarna skulle resa genom Finland och Sverige till andra delar av Europa.

Bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa ändrades till denna del med en lagändring år 2014. Nu utvidgades bestämmelsen till att även gälla situationer där det, då en person förs in i landet eller vid sådant försök, används dokument som fått av en myndighet genom att osanna eller vilseledande uppgifter som är betydelsefulla för beviljandet av dokumentet getts, genom att muta myndigheten eller genom våldsamt motstånd mot tjänsteman. Det fanns ett uppenbart behov att utvidga bestämmelsen till att gälla även dokument som erhållits med hjälp av osanna uppgifter. I vissa mål som handlagts innan det ovan nämnda avgörandet av högsta domstolen hade visum skaffats genom att ange oriktiga uppgifter om till exempel arbets- eller affärsförhållanden. Visum skaffades på felaktiga grunder bl.a. för deltagande i affärsförhandlingar, för besättning i samband med köp av forskningsfartyg och för personal till ett filmprojekt.²⁰ Efter högsta domstolens avgörande var det uppenbart att det i dylika fall inte var frågan om gärningar som uppfyllde rekvisiten för ordnande av olaglig inresa och därför måste anhängiga utredningar avbrytas och åtal läggas ned angående sådan aktivitet. Efter lagändringen har fall där visum ansökts på felaktiga grunder åter börjat utredas.²¹ Lagändringens betydelse tilltar av att användningen av dokument som skaffats på felaktiga grunder för olaglig inresa möjligen kan öka i fortsättningen, då olika tekniska säkerhetsdetaljer försvårar förfalskning av resedokument och ibruktagandet av biometriska kännetecken å sin sida försvårar användning av dokument som tillhör annan person.

Efter ändringarna täcker rekvisiten för ordnande av olaglig inresa situationer där en person förts in i landet utan erforderliga resedokument samt situationer där en person har haft ett resedokument, men det har varit falskt, förfalskat eller beviljats någon annan person eller erhållits genom att osanna uppgifter angetts eller genom att muta tjänsteman eller genom tvång. Därtill är det straffbart att ordna transport för olaglig inresa samt att överlåta dokument som de ovan nämnda falska, förfalskade, till annan beviljade eller på felaktiga grunder erhållna dokumenten, för att användas i samband med inresa.

SL 17:8

”Ordnande av olaglig inresa.

Den som

- 1) för in eller försöker föra in en sådan utlänning i Finland, eller genom Finland till ett annat land, som inte har ett resedokument, visum, uppehållstillstånd el-

- ler något annat med ett resedokument jämställbart dokument som krävs för inresa,
- 2) för in eller försöker föra in en sådan utlänning i Finland, eller genom Finland till ett annat land, som har ett i 1 punkten avsett dokument som är falskt eller förfalskat eller har beviljats någon annan, eller som har fått av en myndighet genom att ge osanna eller vilseledande uppgifter som är betydelsefulla för beviljandet av dokumentet, genom att muta myndigheten eller genom våldsamt motstånd mot tjänsteman,
 - 3) ordnar eller förmedlar transport till Finland för en utlänning som avses i 1 eller 2 punkten, eller
 - 4) till någon annan överlåter ett dokument som avses i 2 punkten för att användas i samband med inresa,

ska för *ordnande av olaglig inresa* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Som ordnande av olaglig inresa betraktas inte en gärning som bedömd som en helhet bör anses ha begåtts av godtagbara skäl, särskilt med beaktande av gärningsmannens bevekelsegrunder när dessa har samband med humanitära skäl eller nära familjeförhållanden samt sådana förhållanden i utlänningens hemland eller i det land där han eller hon stadigvarande är bosatt som påverkar hans eller hennes säkerhet.”

Impulserna att stifta och ändra bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa härstammar således från den internationella nivån. I likhet med många andra kriminaliseringar som har att göra med organiserad brottslighet har regleringen jämte ändringar om ordnande av olaglig inresa visat sig vara motiverad och nödvändig även ur Finlands nationella perspektiv.

3. Smugglade personers rättsliga ställning

Bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa gäller enbart den som ordnar inresan, däremot inte den smugglade personen. Även den smugglade personen kan dock bli straffrättsligt ansvarig. En person som överskrider eller försöker överskrida Finlands gräns utan erforderliga dokument eller utanför de lagliga gränsövergångsställena kan dömas för riksgränsbrott (SL 17:7) och om falska eller förfalskade dokument används för olaglig inresa kan dokumentens tillverkare, förfalskare och användare åtalas för förfalskningsbrott (SL 33:1-4). En person som olovligen vistas eller arbetar i Finland kan ställas till svars för utlänningsförseelse (UtlänningsL 185 §).

Då den olagliga invandrarens straffansvar övervägs finns det dock skäl att komma ihåg att olaglig inresa ofta är det ända tillgängliga sättet för inresa även för personer som är i ett verkligt behov av asyl. En person som blivit föremål för förföljelse har ofta inte praktisk möjlighet att anskaffa erforderliga resedokument i sitt hemland. De ovannämnda straffrättsliga bestämmelserna om olaglig inresa eller vistelse i landet blir inte tillämpliga i fall där personen som olagligen rest in eller vistas i landet, med hänsyn till dennes nödläge, är i behov av internationellt skydd.

Enligt artikel 31 punkt 1 i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning²² skall de fördragsslutande staterna inte för olaglig inresa eller olovlig vistelse bestraffa flyktingar²³ som anlant direkt från ett land där deras liv eller frihet var i fara på ett sätt som avses i konventionen och som utan tillstånd inrest eller vistas inom den fördragsslutande statens område. Konventionen ställer dock som villkor för straffrihet att personerna ifråga utan drojsmål anmäler sig hos myndigheterna och framför godtagbara skäl för sin olagliga inresa eller sin olovliga vistelse.

Konventionens bestämmelser har beaktats i strafflagens bestämmelse gällande riksgränsbrott. Enligt 17 kap. 7 § 2 mom. i strafflagen som gäller riksgränsbrott föreskrivs nämligen att för riksgränsbrott inte döms en utlänning som på grund av en olovlig gränsöverskridelse avvisas eller utvisas från landet och inte heller en utlänning som på grund av flyktingskap ansöker om asyl eller uppehållstillstånd i Finland. För riksgränsbrott döms inte heller en utlänning som har begått en i bestämmelsen avsedd gärning till följd av att han eller hon har varit föremål för människohandel. Då undantagsbestämmelsen föreskrevs utgick man från att en utlänning som utsätts för förföljelse i sitt hem- eller hemvistland i många fall inte skäligen kan förutsättas ha ett pass eller annat dokument som påvisar rätten att resa eller att han eller hon överskrider gränsen vid de officiella gränsövergångsställena. Därför ansågs det inte vara motiverat att för riksgränsbrott bestraffa en utlänning som på grund av flyktingskap ansöker om asyl eller uppehållstillstånd i Finland.²⁴ Bestämmelsen om riksgränsbrott blir sällan tillämplig i fråga om utländska gränsöverskridare, för i majoriteten av fallen antingen avvisas utlänningen som olovligen överskridit gränsen eller så söker denne asyl i Finland.²⁵

Olaglig inresa kan förutsätta att falska dokument används. En motsvarande begränsning som för riksgränsbrott har inte intagits i bestämmelserna om förfalskningsbrott, men högsta domstolen har i sin praxis utgått från att bestämmelserna i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning även hindrar att en i konventionen avsedd person döms för användning av falska eller förfalskade dokument i samband med inresa eller vistelse i landet (HD 2013:21). Svaranden

som varit föremål för förföljelse i sitt hemland och hade anlänt från Afghanistan till Finland genom Dubai, Egypten, Cypern och Tyskland och efter en kort vistelse hade försökt fortsätta sin resa vidare till Storbritannien genom Kanada, dömdes därför inte för förfälskningsbrott, fastän denne hade uppvisat ett falskt resedokument åt gränsmyndigheten då denne försökt lämna Finland.

4. Godtagbara skäl

Invandrarrens flyktingställning kan i vissa fall inte enbart berättiga aktiviteter som gäller invandrarrens egen inresa utan även ordnande av inresa. Såsom ovan har konstaterats, är inresa i många fall enbart möjlig på olagligt vis för en person som är i behov av skydd. Olaglig inresa är å sin sida ofta inte möjlig att genomföra utan att invandraren får någon slags hjälp. I praktiken kan det till exempel gälla råd och gärningar som anknyter till planering av rutter, transport, inkvartering, anskaffning av resedokument eller resebiljetter eller passering av gränser. Ord- nande av olaglig inresa kan gälla situationer där personen som är föremål för gär- ningen flyr undan krig eller förföljelse i sitt hemland. Invandrarrens nödställda be- lägenhet berättigar dock inte automatiskt ordnande av olaglig inresa, utan det kan även vara fråga om grovt ekonomiskt utnyttjande av personer i nödläge. Behovet att ingripa i sådant utnyttjande är en central grund till att kriminaliseringen av ordnande av olaglig inresa överhuvudtaget ansågs vara nödvändig.²⁶

Graden av klandervärdhet vid ordnande av olaglig inresa kan variera avsevärt. I vissa fall agerar den som ordnar inresan i syfte att uppnå personlig ekonomisk vinning, medan gärningsmannens starka medkänsla mot den smugglade personen i andra fall finns i bakgrunden till gärningen. I lagberedningen beträffande be- stämmelsen om ordnande av olaglig inresa har man utgått från att gärningen i de lindrigare fallen, med beaktande av omständigheterna och gärningsmannens skuld, kan vara ursäktlig.²⁷ Avsikten har varit att lämna de situationer där godtag- bara skäl för ordnande av olaglig inresa funnits utanför området för straffbelagd verksamhet.²⁸

Då ordnande av olaglig inresa kriminaliserades i Finland togs det i lagen in en bestämmelse om att åtal för ordnande av olaglig inresa inte behövde väckas eller straff för gärningen dömas ut, om gärningen med beaktande av de omständigheter som lett till brottet och gärningsmannens skuld skulle anses ursäktlig. Vid be- dömningen av om brottet var ursäktligt skulle framför allt gärningsmannens be- vekelsegrunder samt sådana förhållanden som påverkade säkerheten i den införda personens hemland eller i det land där denne stadigvarande bodde. Då bestäm- melsen om ordnande av olaglig inresa flyttades till strafflagen omformulerades lagrummet som gällde beaktande av godtagbara skäl. Att agera av godtagbara

skäl är efter ändringen inte längre en grund för att inte väcka åtal eller döma ut straff, utan ett rekvisit som avlägsnar straffbarheten.²⁹ Gärningar som anses begångna av godtagbara skäl har således lämnats utanför området för straffbelagt beteende. Godtagbarhetsbedömningen är en helhetsbedömning, där både gärningsmannens bevekelsegrunder och förhållanden som påverkar utlänningsens säkerhet i dennes hem- eller hemvistland beaktas.

Då godtagbarheten bedöms beaktas således de rådande förhållanden i hem- eller hemvistlandet för den person som förs in i landet. Väsentligt för godtagbarheten av ordnande av inresa är likväl inte situationen i staten eller en befolkningsgrupps ställning per se, utan framförallt den personliga säkerhetssituationen för personen som är föremål för gärningen. Det att personens hjälplösa ställning i verkligheten funnits i bakgrunden till att inresan ordnats tas även i beaktande. Att den som smugglas kommer från ett visst land eller till exempel hör till en viss minoritetsgrupp som diskrimineras i hemlandet gör inte automatiskt verksamheten godtagbar. I finsk under- och hovrättspraxis finns domar i mål där personerna har kommit från länder där deras personliga säkerhet möjligen varit hotad och likaledes mål där personerna som förts in i landet har tillhört en minoritetsgrupp som diskrimineras i hemlandet.³⁰ Verksamhetens straffbarhet försvinner inte heller automatiskt fastän personen som olagligen förts in i landet söker asyl i Finland och asyl sedermera beviljas.³¹ Godtagbarheten av olaglig inresa respektive ordnande av olaglig inresa kan i samma fall avvika från varandra och därför finns det skäl att bedöma bägge gärningar separat.

Syfte att uppnå ekonomisk vinning har inte sedan lagändringen 1998 varit ett rekvisit för ordnande av olaglig inresa, men ett eventuellt syfte att uppnå ekonomisk vinning har fortfarande betydelse då godtagbarheten av ordnande av inresa bedöms. Smugglingsverksamhetens professionella karaktär och syfte att uppnå ekonomisk vinning i samband med verksamheten är faktorer som indikerar att de smugglade personernas nödläge åtminstone inte varit verksamhetens primära motiv. I lagberedningen utgås från att ordnande av olaglig inresa, om det begåtts som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet eller då det uppburits avgift för ordnandet av inresan, inte anses vara godtagbar.³²

Tröskeln att tillämpa begränsningsgrunden avseende verksamhetens godtagbarhet har i rättspraxis ställts synnerligen högt. Verksamhetens godtagbarhet begrundades bl.a. i ett mål som behandlades av Vanda tingsrätt och Helsingfors hovrätt där tjugofem tjetjener förts från Turkiet till Finland. Tingsrätten ansåg att verksamheten företagits av godtagbara skäl och förkastade åtalen. Domstolen ansåg att svarandens utsaga om att det var medkänsla för det tjetjenska folket som varit motivet för verksamheten var trovärdig. Hovrätten utgick också från att

verksamheten inte syftade till att uppnå ekonomisk vinning och att svarandens motiv var trovärdigt. Hovrätten ansåg trots detta inte att verksamheten bedömd som en helhet hade företagits av godtagbara skäl, eftersom det i saken inte framgick att säkerheten av de personer som förts in i landet hade varit hotad i deras vistelseland Turkiet. I målet hade det inte heller visats att svarande hade något slags personligt band till de personer som förts in i landet. Hovrätten dömde svaranden till fyra månader villkorligt fängelse för tre fall av ordnande av olaglig inresa.³³

I ovan nämnda fall var även en annan person åtalad i tingsrätten, men dennes åtal förkastades bl.a. på den grunden att de åtgärder för organisering som denne företagit i huvudsak hade gällt olaglig inresa av dennes egen familj.³⁴ Släktband mellan smugglaren och den person som smugglas kan mycket väl vara av betydelse vid bedömningen av godtagbarheten. Ordnande av inresa har ansetts begånget av godtagbara skäl till exempel i ett fall där en somalisk man fördes luftvägen in i Finland med hjälp av en annan persons främlingspass. Då godtagbarheten bedömdes lades det vikt vid den smugglade personens behov av skydd, förhållandena i dennes hemland och syskonskapet till svaranden.³⁵ Släktskap gör dock inte ensamt att verksamheten är godtagbar. I en del fall har straff i själva verket dömts ut för ordnande av olaglig inresa, även då personen som förts in i landet varit släkt till den som ordnat inresan.³⁶

Begränsningen som gäller gärningar begångna av godtagbara skäl preciseras med lagändringen som gjordes år 2014. I den förnyade bestämmelsen nämns som faktorer som särskilt bör beaktas vid bedömningen av godtagbarheten gärningsmannens bevekelsegrunder som har samband med humanitära skäl eller nära familjeförhållanden samt sådana förhållanden i utlänningens hemland eller i det land där han eller hon stadigvarande är bosatt som påverkar hans eller hennes säkerhet. I bakgrunden till den valda ordalydelsen fanns tolkningsrekommendationerna till tilläggsprotokollet som förbjuder smuggling av migranter, enligt vilka tilläggsprotokollets kriminaliseringsskyldighet är ämnad att täcka verksamhet som utövas i syfte att uppnå ekonomisk vinning för organiserade kriminella sammanslutningar, men däremot inte verksamhet som gäller hjälp som erbjuds migranter på grund av humanitära skäl eller nära släktband. Tilläggsprotokollets syfte är således inte att dess bestämmelser skall leda till att till exempel familjemedlemmars eller olika stödorganisationers åtgärder kriminaliseras.³⁷ Denna begränsning är grundad med beaktandet av att det är fråga om ett tilläggsprotokoll till konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, vars avsikt uttryckligen är att ingripa i organiserade kriminella sammanslutningars gränsöverskridande verksamhet.

Om man då vid tolkningen av begränsningsbestämmelsen som intagits i bestämmelsen om ordnande av olaglig inresa, såsom tolkningsrekommendationerna till tilläggsprotokollet föreskriver, skulle utgå från att man lämnade gärningar begångna av humanitära skäl och av familjemedlemmar utanför området för straffbarhet, skulle begränsningsbestämmelsens tillämpningsområde avsevärt utvidgas jämfört med tidigare praxis. I regeringens proposition som gavs i samband med lagändringen understryks dock att avsikten framför allt var att minska på bestämmelsens utrymme för tolkning. I regeringens proposition konstateras att avsikten inte var att ändra på bestämmelsens tillämpningspraxis eller -tröskel. I propositionen betonas att begränsningsbestämmelsen enbart är avsedd att tillämpas som en undantagsbestämmelse i enskilda fall efter noggrann prövning.³⁸ Lagändringens betydelse lär främst vara att de faktorer som tidigare tagits i beaktande vid bedömningen av godtagbarheten från fall till fall – gärningsmannens bevelsesgrunder som har samband med humanitära skäl eller nära familjeförhållanden samt sådana förhållanden i utlänningsens hemland eller i det land han eller hon stadigvarande är bosatt som påverkar hans eller hennes säkerhet – nu har skrivits in tydligare än tidigare i lagtexten. Det återstår däremot att se ifall ändringen i ordalydelsen har den inverkan att gärningar begångna av familjemedlemmar eller aktörer som agerar i icke-vinstbringande syfte lättare än tidigare anses begångna av godtagbara skäl.

Behovet att tillämpa begränsningsbestämmelsen kan i varje fall tillta bl.a. till följd av att förhållandena i hem- eller hemvistlandet av de personer som olagligen rest in i landet, på grund av konflikten i Syrien och den omfattande verksamhet terroristorganisationen Isis utövar, oftare än tidigare är sådana att ordnande av olaglig inresa anses vara begången av godtagbara skäl. Såsom ovan konstaterats berättigar trots allt inte det nödläge som de personer som rest in i landet befinner sig i professionellt ordnande av inresa eller ekonomiskt utnyttjande av de personer som reser in i landet.

5. Grovt ordnande av olaglig inresa

I samband med lagändringen år 2004 togs det in en bestämmelse i strafflagen om grovt ordnande av olaglig inresa (SL 17:8 a). Det var nödvändigt att föreskriva den kvalificerade gärningsformen för att uppfylla de förpliktelser som rambeslutet om hjälp till olaglig inresa ställer upp.³⁹ Rambeslutet förutsätter nämligen att det för hjälp till olaglig inresa vid graverande omständigheter i medlemsstaten föreskrivs ett fängelsestraff vars maximilängd är minst åtta år eller, då det nationella straffsystemets enhetlighet så kräver, minst sex år. De grundrekvisit för ordnande av olaglig inresa som tagits in i strafflagen uppfyllde inte denna förutsätt-

ning. I strafflagen togs därför in en bestämmelse gällande grovt ordnande av olaglig inresa och som straffmaximum valdes den alternativa lösningen på sex års fängelsestraff som rambeslutet tillät.

SL 17:8 a

”Grovt ordnande av olaglig inresa

Om vid ordnande av olaglig inresa

- 1) någon uppsåtligt eller genom grov oaktsamhet tillfogas svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, försätts i livshotande läge eller utsätts för därmed jämförbart synnerligen kännbart lidande, eller
- 2) brottet begås som ett led i en i 6 kap. 5 § 2 mom. avsedd organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet,

och gärningen även bedömd som en helhet är grov, skall gärningsmannen för *grovt ordnande av olaglig inresa* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.⁴⁰”

I enlighet med det skrivsätt som efterföljs då bestämmelser om grova gärningsformer formuleras, har de situationer då brottet kan anses grovt (kvalificeringsgrunder) uttömmande uppräknats. I bestämmelsen om grovt ordnande av olaglig inresa finns enbart två kvalificeringsgrunder eftersom man velat begränsa bestämmelsen till att gälla enbart de allra grövsta fallen samt fall som anses vara grova med stöd av en internationell förpliktelse. Då de grova rekvisiten föreskrevs betraktades ordnande av olaglig inresa i Finland främst som hjälp till olaglig inresa utförd i syfte att skaffa ekonomisk vinning och det ansågs därför inte vara motiverat att straffskalan för ordnade av olaglig inresa skulle bli avsevärt högre än straffskalan för riksgränsbrott.⁴¹

Ordnande av olaglig inresa kan för det första anses grovt om någon med gärningen tillfogas svår kroppsskada, allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge eller utsätts för därmed jämförbart synnerligen kännbart lidande. Alternativt kan brottet anses grovt även då det begåtts som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet. Förutom att någondera av kvalificeringsgrunderna uppfylls så krävs därtill att gärningen även bedömd som en helhet är grov.

I ett fall där tio Moldaviska medborgare förts in i Finland med en bil i vilken det byggts ett särskilt transportutrymme för att smuggla personer tog man ställning till den första kvalificeringsgrunden. Utrymmet var trångt och varmt och utrymmets luftkonditionering hade stängts av före ankomsten till gränsstationen.

Några av människorna hade varit tvungna att utträtta sina behov i utrymmet under transporten. Människorna som stängts in i utrymmet hade ingen möjlighet att avlägsna sig från utrymmet utan utomstående hjälp. Då de smugglade personerna hittades hade de varit i utrymmet i ungefär tre timmar och de var i dåligt skick – de hade varmt, de var illamående och törstiga. Alla de smugglade personerna var ändå vid medvetande då de hittades och de var inte i behov av medicinsk hjälp. Eftersom de transporterade personerna inte behövde medicinsk hjälp och det inte heller hade framförts någon noggrannare utredning om det tillstånd transporten hade tillfogat dem, utgick tingsrätten från att det i målet inte fanns grunder att anse att de transporterade personerna försatts i ett i bestämmelsen avsett livshotande läge eller utsatts för därmed jämförbart synnerligen kännbart lidande. Gärningen ansågs därför inte vara grov på denna grund.⁴²

Fastän kvalificeringsgrunden om livshotande läge eller därmed jämförbart synnerligen kännbart lidande uppenbarligen inte tillämpas nämnvärt i Finland, har internationell erfarenhet visat att smuggling av invandrare i sin grävsta form är livsfarlig verksamhet som förhåller sig fullständigt likgiltigt till de smugglade personernas säkerhet. Därför är det viktigt att det för en sådan slags verksamhet vid behov är möjligt att döma för grovt ordnande av olaglig inresa även i Finland.

I de fall som ansetts grova av finska domstolar har det således oftast varit fråga om att ordnande av olaglig inresa ansetts begånget som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet.⁴³ Ordnande av olaglig inresa och narkotikabrott är de brott för vilka kvalificeringsgrunden gällande verksamhetens organiserade natur oftast tillämpats i finska domstolar. I samband med ordnande av olaglig inresa tilltar användningen av denna kvalificeringsgrund troligen av att bestämmelsen inte innehåller en kvalificeringsgrund om till exempel att verksamheten är planmässig eller att avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas. Då sådana kvalificeringsgrunder som möjligen är lättare att påvisa inte finns tillgängliga är åklagaren sannolikt villigare att åberopa verksamhetens organiserade natur.⁴⁴

I sin mest organiserade form är ordnande av olaglig inresa planmässig, omfattande och långsiktig verksamhet som förutsätter flera olika slags aktiviteter i ursprungs-, transit- och destinationsländerna. Organisering av planmässig och omfattande människosmuggling förutsätter bl.a. planering och finansiering samt organiserande av behövliga dokument, transporter och inkvartering. Under resans olika etapper behöver smugglarna även följeslagare och mottagare. Att genomföra dylik smuggling förutsätter enhällig verksamhet utförd av flera personer i enlighet med en förutbestämd arbetsfördelning. Exempelvis i ett mål som handlagts av Helsingfors tingsrätt och Helsingfors hovrätt hade 18 personer förts in i Fin-

land under fyra olika tillfällen. De smugglade personerna hade anlänt till Finland från Afghanistan genom Pakistan, Iran, Tadzjikistan, Ryssland, Vitryssland, Lettland, Litauen och Estland. De anlände till Finland med fartyg från Tallinn, gömda i en bil. Längs med resan hade de smugglade personerna rest med bil, med tåg, med flygplan, till fots och med båt. Under resans gång hade åtminstone tio smugglare bistått dem och som längst varade resan i månader.⁴⁵

I rättspraxis har det ansetts att faktorer som påvisar en organiserad karaktär vid ordnande av olaglig inresa är verksamhetens långvarighet, planmässighet, enhällighet, omfattning och att varje aktör har sin egen förutbestämda uppgift. Därtill har man i bedömningen även kunnat beakta bl.a. den stora ekonomiska vinningen som erhållits eller strävats efter med verksamheten och de smugglade personernas beroende ställning i förhållande till smugglarna.⁴⁶ Eftersom den organiserade smugglingen av invandrare som förekommer i Finland i regel är verksamhet som leds från utlandet, har det i de mål som tagits upp till prövning i regel inte varit möjligt att utreda sammanslutningarnas organisation eller verksamhetens detaljer särskilt noga. Därför är det inte heller sannolikt att de aktörer som organiserar verksamheten på ledarnivå skulle ställas till svars för sina gärningar i Finland. Även i de organiserade fallen riktas det straffrättsliga ansvaret sannolikare mot de aktörer som rest med personerna eller tagit emot dem i Finland än mot verksamhetens egentliga organisatörer. Centralt för tillämpningen av kvalificeringsgrunden är då om svaranden har varit medveten om att han eller hon agerar som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet. I rättspraxis har som faktorer som uttrycker dylik medvetenhet nämnts exempelvis kontakt med organisationens andra medlemmar samt vetskap om verksamhetens natur och omfattning.⁴⁷

Risken för de personer som eskorterar olagliga invandrare att ställas till straffrättsligt ansvar har sedermera påverkat att praxisen vid ordnande av olaglig inresa har förändrats. Enligt polistyrelsens utvärderingsrapport har gärningssätten vid ordnande av olaglig inresa nämligen utvecklats så att de olagliga invandrarna inte längre har följeslagare med sig, utan de anländer ensamma eller i grupp med hjälp av att anvisningar och dokument som de erhållit används.⁴⁸ Sannolikt kommer detta ytterligare att försvåra att de personer som gör sig skyldiga till ordnande av olaglig inresa nås och ställs till svars.

Eftersom ordnande av olaglig inresa redan per definition är gränsöverskridande brottslighet, kan inget land ensamt bekämpa det effektivt. Även i Finland riktas de nationella utrednings- och åtalsåtgärderna sannolikare mot aktörer på lägre nivå i sammanslutningar verksamma i Finland än mot personer centrala för organisationens existens och verksamhet som leder och organiserar verksamhet-

en. Olika former av europeiskt och internationellt samarbete är därför i en central roll då dylik brottslighet bekämpas. Centralt för förebyggande och utredning av brott samt internationellt informationsutbyte är därför bl.a. samarbetet som sker inom ramen för Europol, gemensamma utredningsgrupper samt de kontaktpersoner som finska myndigheter skickat till ursprungsländerna för olaglig inresa.

6. Förhållandet till människohandel

Smuggling av migranter och människohandel är separata fenomen som dock kan förekomma samtidigt.⁴⁹ Ett offer för människohandel kan ha förts in i landet med hjälp av smuggling och personer som med hjälp av smuggling förts in i landet har större risk än normalt att bli föremål för människohandel. Olaglig inresa anknyter likväl inte nödvändigtvis till människohandel, eftersom personer som faller offer för människohandel kan ha rest in i landet lagligt eller redan ursprungligen vistats i landet. I olika utredningar har det även konstaterats att de för handel utsatta personerna i en stor del av de identifierade fallen av människohandel haft en laglig rätt att vistas i Finland.⁵⁰

Ordande av olaglig inresa kan gälla verksamhet som genuint sker på migrantens eget initiativ och i eget intresse, utan att den anknyter till sådant vilseledande, tvång eller utnyttjande som är typiskt för människohandel. En del olaglig inresa som riktar sig mot Finland eller då Finland används som transitland sker dock i människohandelssyfte. Den nationella rapportören om människohandel har i sina rapporter fäst uppmärksamhet vid bl.a. nigerianska prostituerade som avvisats från Finland, vilka i en del fall dömts för riksgrensbrott, utlänningsförseelse och förfälskning i Finland. Människohandelsrapportören ansåg att det var osannolikt att kvinnorna i fråga självständigt, utan någon slags hjälp, kunde ha anskaffat de förfälskade resedokumenterna, kunde annonsera om sin verksamhet och kunde ordna hotellrum eller annan lokal för verksamheten.⁵¹ Det finns i själva verket skäl att misstänka att det anknyter mycket mera människohandel och ordnande av olaglig inresa till prostitution utövad i Finland än identifierat.

Olaglig inresa och ordnande av olaglig inresa anknyter även till arbetsrelaterad människohandel. Utlänningar som varken känner till arbetsvillkor eller har språkkunskap har en större risk än normalt att bli föremål för till exempel människohandel eller ockerliknande diskriminering i arbetslivet.⁵² Risken att bli föremål för utnyttjande ökar därtill för de personer som rest in olagligt i landet av att de kan vara beroende av organisatörerna av olaglig inresa och av den skuldsättning som ordnandet av inresan möjligen lett till.⁵³ En central faktor som uppmuntrar till olaglig inresa är å sin sida efterfrågan som riktas mot olaglig arbetskraft. Många av de olagliga migranterna har som målsättning att sysselsätta sig på den

lagliga eller, mer sannolikt, den olagliga arbetsmarknaden. Även i Finland har man därför försökt bekämpa bruket av olaglig utländsk arbetskraft, förutom med arbetarskyddsmyndighetens inspektioner, även med att göra de arbetsgivare som använder sig av olaglig utländsk arbetskraft straffrättsligt ansvariga för sina gärningar.

En arbetsgivare som anställer en utlänning utan tillstånd som berättigar till att arbeta i Finland kan dömas för anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd (SL 47:6 a) eller i lindrigare fall för utlänningsförseelse (UtlänningsL 185 §).

Eftersom människohandel även anknyter till olaglig inresa är det, då försök till olaglig inresa avslöjas, centralt att identifiera huruvida personen som försöker resa olagligt in i landet eventuellt är offer för människohandel. Med tanke på den som är föremål för gärningen är det av stor betydelse ifall gärningen handläggs som människohandel eller som ordnande av olaglig inresa, eftersom en person som är föremål för människohandel behandlas som ett offer och som bestämmelsens skyddsobjekt, medan skyddsobjektet vid ordnande av olaglig inresa framför allt är statens rätt att övervaka inresa i landet. Ett oidentifierat offer för människohandel faller utanför de uppehållstillstånds- och hjälpsystem som utvecklats för offer för människohandel. Människohandel är dock svår att identifiera under inresestadiet eftersom gränsmyndigheterna i regel inte har särledes detaljerad information om hurudana förhållanden personen som är föremål för gärningen slutligen hamnar i. Personen som är föremål för gärningen vet eller upplever ofta inte heller själv ännu vid inresestadiet att han eller hon fallit offer för människohandel. En del människohandelsfall bedöms därför istället för människohandel som ordnande av olaglig inresa och en del av offren för människohandel avvisas därför som olagliga invandrare.

7. Avslutningsvis

Kriminaliseringen av ordnande av olaglig inresa kan motiveras från olika utgångspunkter. Den mest uppenbara grunden för kriminalisering är skydd av statens suveränitet. Kontroll av inresa och immigration är i varje suverän stats intresse. I bakgrunden till kriminaliseringen finns dock även en vilja att motverka organiserad brottslighet, vilket även kommer till uttryck i att det centrala dokumentet på den internationella nivån som behandlar smuggling av migranter är tilläggsprotokollet till konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet. Fastän den smugglade personen inte är det primära skyddsobjektet i de bestämmelser som kriminaliserar ordnande av olaglig inresa, verkar dock en vilja att skydda personer i nödläge från utnyttjande som anknyter till professionell

smuggling av migranter i bakgrunden till bestämmelserna. Grunder för utnyttjandet skapas av det faktum att verksamhet, som ur myndigheters perspektiv är organiserad brottslighet, ur den persons perspektiv som flyr krig och förtryck i hemlandet kan vara det enda hoppet om en bättre och säkrare framtid.

Det faktum att de olagliga invandrarna ofta är i ett verkligt behov av internationellt skydd har tagits i beaktande både då bestämmelserna utformats och då de tillämpas. Personer som flytt förföljelse ställs inte till svars för olaglig inresa eller användning av falska dokument i samband med detta, och inte heller är ordnande av inresa straffbart ifall det anses vara begånget av godtagbara skäl, det vill säga i fall där den smugglade personens behov av skydd och organisatörens motiv, vilka anknyter till humanitära skäl eller till släktband, möts på ett tillfredställande sätt. Om den olagliga inresan däremot hänför sig till människohandel har offret särskilda rättigheter som anknyter till betänketid, vistelse i landet och de tjänster som hjälpsystemet erbjuder.

Det är dock en ständig utmaning för både lagstiftaren och tillämparen att sammanfoga de olika syftena. Då bestämmelserna utformas och tillämpas är den centrala frågan hur skyddet av statens suveränitet, bekämpning av organiserad brottslighet och de mänskliga rättigheterna av de människor som flyr förföljelse skall fogas samman. Att sammanfoga olika syften kräver oundvikligen att situationerna bedöms från fall till fall, eftersom fallen beträffande ordnande av olaglig inresa är mycket olika och sträcker sig ända från smuggling av en enstaka familjemedlem till verksamhet som är omfattande, strävar efter stor vinst, är professionell och organiserad. Det är därför nödvändigt att lagstiftningen är tillräckligt flexibel så att den kan beakta verksamhetens olika former. Vid ordnande av olaglig inresa kan det lika väl vara fråga om verksamhet som utövats av humanitära skäl, där en människa i behov av skydd hjälps till Finland, som om organiserad brottslighet där ekonomisk vinning eftersträvas och desperata människor hänsynslöst utnyttjas.

Noter

1. Universitetslektor Minna Kimpimäki, Fakulteten för rättsvetenskaper, Lapplands universitet
2. I antalet ingår inte EU-medborgare. År 2014 påträffades ungefär 400 EU-medborgare som vistades olagligt på Finlands område. (Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014, Polisstyrelsens publikationsserie 1/2015 s. 16, 20-21.)
3. Se bl.a. Migrationsverket i Finland (www.migri.fi), Migrationsverket i Sverige (www.migrationsverket.se) och FN:s flyktingorganisation (www.unhcr.org) för antalet asylsökande.
4. Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 18.

5. De säkerhetsdetaljer som intagits i resehandlingar har gjort det svårare att förfalska dem och därför har det på senaste tiden vid olaglig inresa, istället för förfalskade handlingar, oftare använts äkta, men till en annan person utfärdade handlingar. (Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 16, 20, 25, 39.)
6. Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 20, 24, 39.
7. Lehti, Martti & Aromaa, Kauko, Naiskauppa, laiton siirtolaisuus ja Suomi – Nykytilanne, lainsäädäntö ja tutkimuslähteet, Rättspolitiska forskningsinstitutets publikationer 186, Helsingfors 2002 s. 56-58; Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 24, 39.
8. Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 20-21.
9. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 293/1992 rd) s. 13.
10. Lehti – Aromaa 2002 s. 40.
11. Statistikcentralen, Straff enligt brottstyp, 2009-2013.
12. Helsingfors TR R 10/9342 – Helsingfors HR R 11/680.
13. Konvention om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, EGT L 239, 22.9.2000 s. 19-62 (FördrS 23/2001).
14. Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i protokollet och avtalet om Finlands anslutning till Schengenavtalet om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna och i samarbetsavtalet med Island och Norge om gradvis avskaffande av personkontroller vid de gemensamma gränserna samt med förslag till lagar som hör samman med dem (RP 20/1998 rd) s. 85-86; Lagutskottets betänkande om regeringens proposition med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott och regeringens proposition till lag om ändring av 1 kap. 11 § strafflagen (LaUB 3/1998 rd).
15. Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till utlänningslag och vissa lagar som har samband med den (RP 28/2003 rd) s. 87-88, 102-103, 232-233.
16. Rådets direktiv 2002/90/EG av den 28 november 2002 om definition av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse, EGT L 328, 5.12.2002 s. 17-18.
17. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av strafflagen och vissa lagar som har samband med den (RP 34/2004 rd) s. 41, 70-71.
18. Tilläggsprotokoll mot människosmuggling land-, luft- och sjövägen till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FördrS 73/2006).
19. RP 34/2004 rd s. 42.
20. Vanda TR R 06/3002 – Helsingfors HR R 07/585; Vanda TR R 07/1331 – Helsingfors HR R 07/1927; Vanda TR R 06/2038 – Helsingfors HR R 06/2760.
21. Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 16, 25, 39.
22. Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/1968).
23. Enligt det dokument av FN:s flyktingorganisation som gäller definitionen av flyktingställning är en person en flykting som avses i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning genast då denne uppfyller definitionen av en flykting. En person är med andra ord flykting redan innan dennes flyktingställning officiellt erkänns. (Handbook and Guidelines on

- Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, UNHCR 2011 s. 9.)
24. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till revidering av stadgandena om brott mot rättskipning, myndigheter och allmän ordning samt om sexualbrott (RP 6/1997 rd) s. 124.
 25. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 17 kap. 7 och 8 § i strafflagen samt av 72 § i gränsbevakningslagen (RP 164/2013 rd) s. 5; Lehti – Aromaa 2002 s. 6-7.
 26. Kriminaliseringen av ordnande av olaglig inresa har även i den finska lagberedningen motiverats med att det är fråga om kriminell verksamhet där personer som strävar efter bättre förhållanden hänsynslöst utnyttjas. (RP 293/1992 rd s. 13).
 27. RP 6/1997 rd s. 160.
 28. RP 293/1992 rd s. 13-14.
 29. LaUU 3/1998 rd.
 30. T.ex. Helsingfors tingsrätts och Helsingfors hovrätts mål, där personer hade förts till Finland från Irak, Afghanistan och Syrien (Helsingfors TR R 10/9342 – Helsingfors HR R 11/680); Villmanstrand tingsrätts och Kouvola hovrätts mål, där en kurd från Irak var föremål för smuggling (Villmanstrand TR R 02/708 – Kouvola HR R 02/1284) samt målet som behandlas nedan som varit upp till behandling i Vanda tingsrätt och Helsingfors hovrätt, där personerna som förts in i Finland var tjetjener (Vanda TR R 09/1080 – Helsingfors HR R 11/1636).
 31. RP 164/2013 rd s. 17.
 32. RP 164/2013 rd s. 16, 27.
 33. Vanda TR R 09/1080 – Helsingfors HR R 11/1636.
 34. Vanda TR R 09/1080.
 35. Vanda TR R 09/1228 – Helsingfors HRR 09/3379.
 36. T.ex. i ett mål som handlagts av Villmanstrand tingsrätt och Kouvola hovrätt där personen som förts in i landet var svarandens syster (Villmanstrand TR R 02/708 – Kouvola HR R 02/1284) samt i ett mål som handlagts av Vanda tingsrätt och Helsingfors hovrätt där personen som förts in i landet var svarandens halvsystems (Vanda TR R 10/3108 – Helsingfors HR R 11/1542).
 37. Report of the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime on the work of its first to eleventh sessions, Addendum: Interpretative notes for the official records (travaux préparatoires) of the negotiation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto (A/55/383/Add. 1) s. 17.
 38. RP 164/2013 rd s. 16-17.
 39. RP 34/2004 rd s. 41, 60-61, 71-73.
 40. Ordalydelsen i paragrafens 2 punkt har ändrats genom en lagändring i maj 2015 (L 564/2015), med vilken strafflagens begreppsapparatur angående organiserad brottslighet förenhetligades. Bestämmelsen trädde i kraft i denna form 1.10.2015.
 41. RP 34/2004 rd s. 71. Straffet som döms ut för riksgränsbrott (SL 17:7) är böter eller fängelse i högst ett år.

42. Villmanstrand TR R 07/1230. De besvär som riktats till Kouvola hovrätt återkallades, varför hovrätten inte uttalade sig i fallet (Kouvola HR R 08/218).
43. Enligt det förnyade (L 564/2015, trädde i kraft 1.10.2015) 6 kap. 5 § 2 mom. i strafflagen avses med organiserad kriminell sammanslutning en strukturerad sammanslutning, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Utöver de brott som innehåller ett straffhot på fyra år nämns i bestämmelsen som brott som kan vara verksamhetens syfte hets mot folkgrupp och övergrepp i rättssak.
44. Palo, Sanna, Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu, Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut, Helsinki 2010 s. 196-198, 348, 431-433.
45. Helsingfors TR R 10/688 – Helsingfors HR R 10/743.
46. T.ex. Vanda TR R 06/92 – Helsingfors HR R 06/753; Villmanstrand TR R 07/1230; Helsingfors TR R 10/9342 – Helsingfors HR R 11/680; Helsingfors TR R 13/3350.
47. T.ex. Vanda TR R 06/92 – Helsingfors HR R 06/753; Vanda TR R 10/341 – Helsingfors HR R 10/927; Helsingfors TR R 10/688 – Helsingfors HR R 10/743; Kotka TR R 05/800 – Kouvola HR R 05/1047.
48. Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 16, 20.
49. Se för skillnader och likheter mellan människohandel och smuggling av migranter t.ex. Roth, Venla, Defining Human Trafficking, Identifying its Victims, A Study on the Impact and Future Challenges of the International, European and Finnish Legal Responses to Prostitution-related Trafficking in Human Beings, Åbo universitet, Åbo 2010 s. 85-96.
50. Se t.ex. Jokinen, Anniina – Ollus, Natalia – Viuhko, Minna: Ehdolla millä hyvänsä. Työperäinen ihmiskauppa ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttö Suomessa, HEUNI Publication Series No. 67, Helsinki 2011 s. 76; Den nationella rapportören om människohandel, Rapport 2011, Minoritetsombudsmannens publikationsserie 8, Helsingfors 2011 s. 19.
51. Den nationella rapportören om människohandel, Rapport 2010, Minoritetsombudsmannens publikationsserie 7, Helsingfors 2010 s. 91-92.
52. Utvärderingsrapport om bekämpningen av den olagliga invandringen, år 2014 s. 35.
53. Roth 2010 s. 88-89, 94.